

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Kateřiny Šimáčkové (soudkyně zpravodajky), soudců Tomáše Lichovníka a Davida Uhlíře o ústavních stížnostech stěžovatele **Ing. M. K.**, zastoupeného JUDr. Jiřím Matznerem, advokátem, se sídlem Anny Letenské 34/7, Praha 2, stěžovatele **Ing. O. P., MBA**, zastoupeného JUDr. Tomášem Sokolem, advokátem, se sídlem Sokolská 60, Praha 2, a stěžovatelky **Mgr. J. N.**, zastoupené doc. JUDr. Zdeňkem Koudelkou, Ph.D., advokátem, se sídlem Optátova 46, Brno, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. prosince 2016 sp. zn. 7 To 411/2016, takto:

Ústavní stížnosti se zamítají.

Odůvodnění:

I. Předchozí průběh řízení

1. Dne 6. 6. 2014 byla na generálmajora Ing. M. K. (dále jen „první stěžovatel“) a generálporučíka Ing. O. P., MBA (dále jen „druhý stěžovatel“), Mgr. J. N. (dále jen „stěžovatelka“) a Ing. J. P., MBA, podána obžaloba vrchního státního zástupce pro přečiny zneužití pravomoci úřední osoby účastenstvím ve formě organizátorství či spolupachatelstvím a na prvního stěžovatele rovněž pro přečin porušení povinnosti při správě cizího majetku. Podle obžaloby měla stěžovatelka jako vrchní ředitelka Sekce kabinetu předsedy vlády České republiky na podzim roku 2012 zosnovat a usměrňovat protiprávní použití zpravodajských prostředků za účelem sledování tehdejší manželky předsedy vlády České republiky, v úmyslu opatřit sobě neoprávněný prospěch spočívající v získání osobních informací o ní, a současně jí způsobit jinou závažnou újmu spočívající v tom, že proti ní bude protiprávně použita zpravodajská technika a bude protiprávně sledována. Též jednání se měla dopustit na jaře roku 2013 vůči dvěma zaměstnancům Úřadu vlády ČR v úmyslu opatřit sobě neoprávněný prospěch spočívající v získání osobních informací o těchto osobách. O sledování měla požádat druhého stěžovatele, v té době ředitele Vojenského zpravodajství, a později prvního stěžovatele, který byl od 1. 11. 2012 novým ředitelem Vojenského zpravodajství; sledování se měl dále účastnit příslušník Vojenského zpravodajství plukovník Ing. J. P., MBA. Podle obžaloby sledování probíhalo, aniž by vláda ČR nebo prezident republiky podle § 8 odst. 4 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, tento úkol Vojenskému zpravodajství uložili, bez předchozího písemného povolení předsedy senátu Vrchního soudu v Praze podle § 9 odst. 1 zákona č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, k použití zpravodajské techniky – fototechnických prostředků, mimo meze působnosti Vojenského zpravodajství vymezené v § 5 odst. 3 zákona č. 153/1994 Sb. a v rozporu s § 3 zákona č. 289/2005 Sb. Škoda na majetku státu pak měla být způsobena nákupem výstupů soukromé bezpečnostní agentury ze sledování dvou zaměstnanců Úřadu vlády ČR.

2. V rámci předběžného projednání obžaloby dne 27. 6. 2014 rozhodla samosoudkyně Obvodního soudu pro Prahu 1 (dále jen „obvodní soud“) ohledně stěžovatelky trestním příkazem. Ohledně prvního a druhého stěžovatele bylo rozhodnuto usnesením o postoupení věci příslušnému orgánu Ministerstva obrany ČR a ohledně Ing. J. P., MBA, usnesením o zastavení trestního stíhání, neboť svým jednáním nenaplnili zákonné znaky skutkových podstat stíhaných přečinů pro absenci subjektivní stránky, v případě Ing. J. P., MBA, též pro nenaplnění materiální stránky žalovaných trestných činů. Na základě odporu došlo ke zrušení trestního příkazu; proti usnesením o postoupení věci a zastavení trestního stíhání byly podány stížnosti, o kterých rozhodl Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) senátem 61 To zasedajícím ve složení předsedkyně senátu JUDr. Jarmila Löffelmanová a členové JUDr. Alena Makovcová a JUDr. Václav Kašík svými usneseními ze dne 3. 9. 2014, sp. zn. 61 To 278/2014 a 61 To 279/2014, tak, že obě napadená usnesení zrušil a soudu prvního stupně uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl. Poté, co byl trestní spis vrácen obvodnímu soudu, vznesl druhý stěžovatel námitku podjatosti vůči příslušné samosoudkyni, která o ní rozhodla tak, že není vyloučena z vykonávání úkonů trestního řízení.

3. Před obvodním soudem se konalo hlavní líčení ve dnech 20. 11. 2014, 12. 1. 2015, 9. 3. 2015, 13. 4. 2015 - 16. 4. 2015, 18. 5. 2015 a 29. 5. 2015. V tomto řízení byli obžalováni příslušníci Vojenského zpravodajství zbaveni mlčenlivosti. Druhý stěžovatel v této souvislosti ke své odlišné výpovědi před soudem oproti výpovědi z přípravného řízení uvedl, že v přípravném řízení nemohl uvádět veškeré skutečnosti týkající se trestné činnosti, která je mu kladena za vinu, neboť nebyl zbaven mlčenlivosti, i když o to opakovaně orgány činné v trestním řízení žádal. Ve svých výpovědích v hlavním líčení uvedli první a druhý stěžovatel i Ing. J. P., MBA, skutečnosti vedené v režimu utajení – důvěrné. Před soudem byl jako svědek slyšen RNDr. Petr Nečas, který byl v době posuzovaných skutků předsedou vlády; ten vypověděl, že stěžovatelka nejednala samostatně, ale fungovala jako komunikační kanál mezi ním a příslušníky Vojenského zpravodajství v době, kdy se objevila bezpečnostní rizika pro jeho rodinu včetně nebezpečí, že se v okolí jeho manželky pohybují určité závadové osoby. Na žádost obhájců byli před soudem slyšeni (jako utajovaní svědci) další příslušníci Vojenského zpravodajství, dále několik zaměstnanců Úřadu vlády ČR, dva bývalí ministři obrany vypovídající k činnosti a úkolování Vojenského zpravodajství, Bc. R. N. a několik dalších osob. Soud také za souhlasu stran provedl důkaz přečtením znaleckých posudků z oboru kriminalistiky, odvětví analýza dat a zkoumání nosičů dat, kterými potvrdil obsah zajištěných nosičů dat a PC. Soud měl k dispozici i rozsáhlý listinný materiál, který předložila obžaloba, zahrnující věcné a listinné důkazy pocházející z prohlídky kanceláře užívané stěžovatelkou, jejího bytu a kanceláří v prostorách Vojenského zpravodajství užívaných prvním stěžovatelem a Ing. J. P., MBA. Ve věci bylo dále vypracováno odborné vyjádření Policie ČR, Útvaru zvláštních činností SKPV, jehož předmětem bylo objasnění otázky sledování osob a tzv. kontrasledování, se kterým se však obvodní soud neztotožnil, neboť měl za to, že v něm jsou podstatné rozpory. Soud si vyžádal rovněž sdělení Ministerstva vnitra ČR, Vojenského zpravodajství, Útvaru pro ochranu ústavních činitelů ochranné služby Policie ČR; dále provedl důkaz řadou odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, z nichž podle něj nevyplývala žádná indicie objasňující motiv stěžovatelky ke spáchání žalovaného skutku.

4. Po zhodnocení provedených důkazů dospěl obvodní soud v rozsudku sp. zn. 3 T 35/2014 ze dne 29. 5. 2015 k závěru, že žalované skutky, které jsou obžalovaným

kladeny za vinu, nejsou trestnými činy, a zprostil prvního a druhého stěžovatele, stěžovatelku a Ing. J. P., MBA, obžaloby v celém rozsahu. Všechny provedené důkazy podle soudu pouze potvrdily, že Vojenské zpravodajství jednak prověřilo informaci o možné bezpečnostní hrozbě ohledně rodiny tehdejšího předsedy vlády poskytnutou samotným tehdejším předsedou vlády RNDr. Petrem Nečasem, a jednak „došlo při testu ohledně využití soukromé agentury pro Vojenské zpravodajství vzhledem k obavě tehdejšího předsedy vlády a na jeho žádost ke sledování dvou zaměstnanců Úřadu vlády ČR z důvodu zneužití služebního vozidla touto soukromou agenturou, přičemž Vojenské zpravodajství za zjištění této informace vyplatilo ze zvláštních finančních prostředků požadovanou částku“. Obžalovaní i svědek RNDr. Petr Nečas shodně potvrdili, že Vojenské zpravodajství jednalo v obou případech na jeho pokyn, neboť se obával jednak o bezpečnost své tehdejší rodiny a jednak o svou bezpečnost, přičemž stěžovatelku ustanovil jako styčnou osobu. Ani jeden z provedených důkazů podle rozsudku obvodního soudu z 29. 5. 2015 nevedl k závěru o tom, že obžalovaní naplnili skutkovou podstatu žalovaných skutků po objektivní i subjektivní stránce; provedenými důkazy byla naopak potvrzena obhajoba všech obžalovaných. Pokud došlo ze strany prvního a druhého stěžovatele ke změně výpovědí před soudem oproti výpovědi z přípravného řízení, byla tato změna odůvodněna skutečností, že v přípravném řízení nebyli zbaveni povinnosti mlčenlivosti, ačkoli o to žádali, a toto se stalo až před soudem, proto mohli bez obav uvádět veškeré skutečnosti podporující jejich obhajobu. Soud dále konstatoval, že obhajoby všech obžalovaných spolu vzájemně korespondují a jsou v souladu i s výpověďmi svědků, zejména RNDr. Petra Nečase, jehož výpověď soud hodnotil jako podstatnou a klíčovou.

5. Státní zástupce podal proti zprošťujícímu rozsudku v neprospěch všech obžalovaných obsáhlé odvolání, ve kterém mimo jiné tvrdil, že řízení, které mu předcházelo, trpí podstatnými vadami, neboť v něm byla porušena zejména ustanovení § 2 odst. 5 a 6, § 207 a § 212 trestního řádu. Došlo i k porušení zásady veřejnosti, neboť postup soudu, který vedl část řízení v režimu utajení důvěrné, byl v rozporu s příslušnými ustanoveními zákona č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů. Dle názoru státního zástupce pak soud vzal při rozhodování v potaz toliko důkazy svědčící ve prospěch obžalovaných a při hodnocení důkazů se nevy pořádal s důkazy svědčícími v jejich neprospěch.

6. Poté, co byl trestní spis předložen městskému soudu a věc byla zapsána pod sp. zn. 61 To 403/2015, vznesl druhý stěžovatel a Ing. J. P., MBA, námitku podjatosti senátu 61 To, ve které odkazovali zejména na nepřijatelnou argumentaci použitou tímto senátem v odůvodnění jeho usnesení ze dne 3. 9. 2014. Svým usnesením sp. zn. 61 To 403/2015 ze dne 19. 11. 2015 o ní rozhodl městský soud tak, že senát 61 To tohoto soudu ve složení jeho předsedkyně JUDr. Jarmily Löffelmannové a soudců JUDr. Aleny Makovcové a JUDr. Václava Kašíka není vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení v dané trestní věci. Ke stížnosti druhého stěžovatele a Ing. J. P., MBA, bylo toto usnesení zrušeno Vrchním soudem v Praze, který svým usnesením sp. zn. 9 To 99/2015 ze dne 14. 12. 2015 rozhodl o vyloučení výše uvedených soudců senátu 61 To městského soudu. Dospěl přitom k závěru, že senát 61 To svými slovními vyjádřeními v odůvodnění svých usnesení ze dne 3. 9. 2014 vyvolal důvodné pochybnosti o tom, že ve svém rozhodování neztratil nezbytnou nestrannost a objektivní náhled na věc. Z odůvodnění těchto usnesení totiž dle Vrchního soudu v Praze vyplynulo, že se zmínění členové senátu již ztotožnili s podanou obžalobou a v rozporu se zákonem předjímají výsledek trestního řízení, aniž by soud provedl jakékoliv důkazy v hlavním líčení.

7. O odvolání státního zástupce proti zprošťujícímu rozsudku obvodního soudu posléze rozhodoval v neveřejném zasedání senát městského soudu v jiném složení, který svým usnesením sp. zn. 61 To 403/2015 ze dne 30. 3. 2016 napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Ztotožnil se přitom s názorem státního zástupce, že řízení před obvodním soudem trpí podstatnými vadami ve smyslu § 258 odst. 1 písm. d) trestního řádu, neboť v tomto řízení byla porušena ustanovení, jimiž se má zabezpečit objasnění věci, zejména § 2 odst. 5 a 6 trestního řádu, což mohlo mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávaného rozsudku. Zároveň došlo k nesprávné aplikaci ustanovení § 212 trestního řádu namísto § 211 odst. 3 písm. a), což má za následek, že protokoly o výpovědi svědkyně předestřené podle § 212 trestního řádu, které nebyly v hlavním líčení provedeny přečtením, nemohou být podkladem výroku o vině obžalovaných. Naopak dle názoru soudu nedošlo k porušení ustanovení § 207 trestního řádu ani k porušení zásady veřejnosti rozhodnutím podle § 200 odst. 1 trestního řádu, neboť závěr o existenci ohrožení informací chráněných zvláštním zákonem byl podložen konkrétními skutečnostmi a zjištěními. Řízení před obvodním soudem však trpí také vadami ve smyslu § 258 odst. 1 písm. b) trestního řádu, neboť se obvodní soud nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, při hodnocení důkazů se v rozporu s § 125 odst. 1 a § 2 odst. 6 trestního řádu nevypořádal s řadou důkazů a nevyvodil z nich skutková zjištění. Městský soud se shodl s názorem státního zástupce, že důkazy, které obžalované usvědčují, a přesto nejsou obvodním soudem hodnoceny v odůvodnění napadeného rozsudku, jsou tzv. opomenutými důkazy ve smyslu judikatury Ústavního soudu. Z odůvodnění rozsudku je jasně patrné, že obvodní soud naprosto nekriticky akceptoval obhajobu obžalovaných z jejich výpovědí u hlavního líčení a nevypořádal se s důkazy, které jejich obhajobu zpochybňují či vyvracejí, včetně výpovědí obžalovaných z přípravného řízení, a se změnami v jejich výpovědích. V této souvislosti městský soud uvedl, že hodnocení poukazem na to, že v přípravném řízení nebyli první a druhý stěžovatel zbaveni mlčenlivosti, je nelogické, neboť obžalovaní tehdy neupozornili na to, že by jisté skutečnosti nemohli uvést z důvodu mlčenlivosti. Hodnocení výpovědi RNDr. Petra Nečase je pak neúplné, neboť obvodní soud při něm přihlédl pouze k výpovědím obžalovaných z hlavního líčení, nikoliv k jejich výpovědím z přípravného řízení a k odposlechům telefonických hovorů; při hodnocení věrohodnosti výpovědi tohoto svědka pak obvodní soud zcela ignoroval jeho vztah ke stěžovateli, přestože z něj vyplývá možný motiv k vědomě nepravdivé výpovědi. Stejně tak je neúplné hodnocení záznamů Vojenského zpravodajství o sledování, jakož i hodnocení odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, přičemž bude nutné se při jejich hodnocení zabývat otázkou, zda se stěžovatelka nesnažila získat osobní informace o Bc. R. N. Konečně hodnocení výpovědí sledovaných zaměstnanců Úřadu vlády ČR v tom smyslu, že potvrzují obhajobu obžalovaných, neodpovídá obsahu těchto výpovědí; obhajoba obžalovaných není v souladu ani s výpověďmi příslušníků Vojenského zpravodajství, při jejichž hodnocení musí obvodní soud zvážit jejich možnou motivaci k uvádění vědomě nepravdivých údajů jak ve vztahu k ochraně svých osob před možným postihem, tak ve vztahu k ochraně Vojenského zpravodajství a jeho vedoucích pracovníků před diskreditací. Vzhledem k tomu, že obvodní soud nesprávně zjistil skutkový stav a k objasnění věci je třeba důkazy opakovat a provádět důkazy další, jejichž provádění před odvolacím soudem by bylo nahrazováním činnosti soudu prvního stupně, vyzval jej městský soud k doplnění dokazování výsledkem svědka dr. J. Š., záznamy konkrétních telefonických hovorů RNDr. Petra Nečase se stěžovatelkou a ke zhodnocení konkrétních důkazů, které nebyly hodnoceny. Dále uvedl, že ve věci

existuje také řada důkazů, které obvodní soud sice provedl, popř. je citoval v odůvodnění, ale náležitě se s nimi nevypořádal při úvaze o vině a nehodnotil je v souladu s § 2 odst. 6 trestního řádu. Ve vztahu k některým výpovědím pak došlo k tzv. deformaci důkazu, neboť z nich obvodní soud vyvodil závěr, který je v diametrálním rozporu s jejich obsahem. Nesprávným způsobem byla konečně v obecné rovině posouzena problematika provádění sledování; v tomto kontextu je hodnocení odborného vyjádření Policie ČR jako rozporuplného a nevěrohodného neúplné, dokazování je třeba doplnit výslechem jeho zpracovatele a učinit závěr o tom, zda činnost Vojenského zpravodajství vůči poškozeným osobám byla sledováním, ke kterému bylo třeba povolení. Obvodnímu soudu bylo též uloženo zvážit, zda byla stěžovatelka objednatelem sledování poškozených, zda poskytla Vojenskému zpravodajství podklady pro sledování, zda v závěru obdržela jeho výstupy a zda jednání ostatních obžalovaných bylo v rozporu s ustanoveními zákona o Vojenském zpravodajství a zákona o zpravodajských službách ČR.

8. V následném řízení obvodní soud uvedl, že je vázán právním názorem odvolacího soudu, který ve svém zrušovacím rozhodnutí jednak nařídil doplnit dokazování, jednak nařídil, aby soud již provedené důkazy nově hodnotil, nebo se jimi znovu zabýval. Dle pokynů městského soudu proto obvodní soud vyslechl svědka dr. J. Š. a zpracovatele odborného vyjádření Útvaru zvláštních činností SKPV Policie ČR, přičemž dospěl k závěru, že toto nelze bez výhrad přijmout z důvodu možných pochybností o objektivitě. Soud rovněž přečetl listinné důkazy – SMS zprávy zaslané RNDr. Petrem Nečasem stěžovatelce a stěžovatelkou H. F. a provedl důkaz odposlechy jejich telefonních hovorů. Dále obvodní soud znovu přistoupil k hodnocení výpovědi stěžovatelky jak z přípravného řízení, tak i před soudem. I přes částečně rozpory mezi nimi zhodnotil výpověď stěžovatelky před soudem jako věrohodnou, neboť se jedná o výpověď zcela spontánní; tento postup podle něj naopak nebyl zachován v přípravném řízení, kdy byly stěžovatelce po velmi stručném spontánním vyjádření kladeny otázky, na které odpovídala, takže již byla ovlivněna otázkami vyslychajícího a došlo ke zkreslení její výpovědi. Pokud se jedná o výpovědi prvního a druhého stěžovatele, nepovažoval obvodní soud za nelogické, že neuvedli ve svých výpovědích v přípravném řízení veškeré skutečnosti na svou obhajobu, neboť nebyli zbaveni mlčenlivosti, a že tuto skutečnost v přípravném řízení nevysvětlili. Dle názoru soudu mají obžalovaní právo hájit se způsobem, jaký uznají za vhodný, a záleží pouze na nich, jaké skutečnosti uvedou ve svých výpovědích jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem, a svoji výpověď mohou v průběhu trestního řízení doplňovat, což právě první a druhý stěžovatel učinili. Povinnost požádat o zbavení mlčenlivosti přitom náleží orgánu činnému v trestním řízení. Podle soudu nelze oddělit výpovědi obžalovaných z přípravného řízení a z řízení před soudem, neboť se nejedná o dvě zcela protirečící si výpovědi, ale tyto výpovědi se v podstatě doplňují. Při hodnocení výpovědi svědka RNDr. Petra Nečase soud proto přihlédl ke všem výpovědím všech obžalovaných, k provedeným odposlechům a SMS zprávám, které jednoznačně potvrzují blízký vztah mezi ním a stěžovatelkou, i k jeho tiskovému prohlášení ze dne 15. 6. 2013. Výpověď tohoto svědka pak soud nehodnotil jako nevěrohodnou, právě naopak, neboť byla v souladu s těmito dalšími důkazy. Státní zástupce podle něj nehodnotil v celé souvislosti důkazy shromážděné v přípravném řízení a sám naopak selektivně z jednotlivých důkazů vytvářel závěry tak, aby vedly k závěru o vině obžalovaných. Pokud státní zástupce hodnotil výpověď svědka RNDr. Petra Nečase jako vědomě nepravdivou s tím, že motivem toho má být snaha svědka pomoci stěžovatelce vyhnout se odsouzení, obvodní soud se s tímto hodnocením neztotožnil. Svědek byl při své výpovědi řádně

poučen mimo jiné i o trestních následcích křivé výpovědi i o skutečnosti, že má právo odepřít výpověď vzhledem ke svému vztahu ke stěžovatelce, neboť v uvedenou dobu byli již manželé. Pokud se týká hodnocení provedených odposlechů, soud měl za to, že z nich nevyplývá žádná indicie svědčící pro motiv obžalovaných pro jednání, které jim kladeno za vinu. Záznamy telekomunikačního provozu jakož i výpovědi zaměstnanců Úřadu vlády ČR potvrzují vyjádření svědka RNDr. Petra Nečase a obhajobu obžalovaných. Závěr státního zástupce, že svědci – příslušníci Vojenského zpravodajství vypovídali nepravdivě, se soudu jevil jako spekulativní, neboť pro tento závěr nebyly důkazy. Obvodní soud se dále dle pokynů odvolacího soudu zabýval protokoly Vojenského zpravodajství, označenými jako záznamy o sledování, jejichž hodnocení bylo odvolacím soudem považováno za neúplné. Opětovně přitom konstatoval, že uvedené záznamy nelze hodnotit jako záznamy o sledování, jak uvádí obžaloba, neboť se jednalo o poznámky sepsané při monitorování činnosti, což svědci jednoznačně potvrdili. Pokud se týká výpovědi svědkyně z přípravného řízení, ke které dle odvolacího soudu nebylo možné přihlídnout, neboť tento důkaz nebyl v hlavním líčení řádně proveden dle § 211 odst. 3 trestního řádu přečtením, ale došlo pouze k jeho předestření dle § 212 trestního řádu, obvodní soud považoval za nutné uvést, že k předestření této výpovědi došlo na žádost státního zástupce, proto měl za to, že tento důkaz byl před soudem proveden v souladu s ustanoveními trestního řádu. Na základě záznamů skutečněho telekomunikačního provozu pak soud dospěl k závěru, že rozhodně stěžovatelka Vojenské zpravodajství neúkolovala, její jednání s ním se dá hodnotit jako spolupráce. Obvodní soud tak učinil ve vztahu k prvnímu skutku závěr, že v daném případě se nejednalo o sledování Bc. R. N., které by bylo prováděno v rozporu se zákonem, ale o kontrasledování, jímž byly na žádost svědka RNDr. Petra Nečase prošetřovány jeho obavy o možné hrozbě zejména pro jeho rodinu, ale i pro něho osobně. Soud konečně uzavřel, že na straně obžalovaných nebyl prokázán motiv jednání ke sledování Bc. R. N., který prezentovala obžaloba. Ani ohledně druhého skutku neshledal obvodní soud správným názor státního zastupitelství, že došlo k obcházení zákona o Vojenském zpravodajství tím, že Vojenské zpravodajství zadalo příslušnému komerčnímu subjektu sledování konkrétní osoby a pro toto sledování mu vytvořilo podmínky a potřebnou součinnost. Pokud jde variantu, kterou předkládá obžaloba, že došlo ze strany Vojenského zpravodajství k zastírání skutečných důvodů sledování zaměstnanců Úřadu vlády ČR, aby z něj nebylo zjištělné, že motivem objednaného sledování bylo zjišťování poznatků o konkrétních osobách utajovaných způsobem bez řádného povolení a tedy obcházení zákona, soud hodnotil tento závěr jako spekulaci, neboť nemá nejen podklad v provedených důkazech, ale odporuje i logickému závěru při hodnocení již provedených důkazů. Ty neprokazují, že stěžovatelka byla objednatelem sledování poškozených osob, mělo se totiž jednat o test komerčního subjektu pro potřeby Vojenského zpravodajství. Způsob předávání výsledků Vojenského zpravodajství prostřednictvím stěžovatelky odpovídal dohodě mezi prvním stěžovatelem a tehdejšími předsedou vlády.

9. Závěrem obvodní soud opět konstatoval, že všechny provedené důkazy pouze potvrdily, že Vojenské zpravodajství jednak prověřilo informaci o možné bezpečnostní hrozbě ohledně rodiny tehdejšího předsedy vlády poskytnutou samotným tehdejším předsedou vlády RNDr. Petrem Nečasem a to formou metody obrany proti sledování s tím, že během této činnosti byla určenou osobou pro komunikaci mezi tehdejším předsedou vlády a Vojenským zpravodajstvím stěžovatelka, a jednak došlo při testu ohledně využití soukromé agentury pro vojenské zpravodajství ke sledování dvou zaměstnanců Úřadu vlády ČR z důvodu zneužití služebního vozidla, přičemž Vojenské

zpravodajství za zjištění této informace vyplatilo soukromé agentuře ze zvláštních finančních prostředků požadovanou částku. Ani jeden z provedených důkazů nevede k závěru o tom, že by obžalovaní naplnili skutkovou podstatu žalovaných skutků po objektivní i subjektivní stránce. První a druhý stěžovatel a Ing. J. P., MBA, sice byli v postavení úřední osoby, ale z jejich strany nedošlo ke zneužití pravomocí úřední osoby, kterými disponovali ve svém postavení. Jejich jednáním nebyl dotčen zájem státu na řádném výkonu pravomocí úředních osob, ani cizí majetková práva, resp. majetek českého státu. Provedenými důkazy nebyly obhajoby všech obžalovaných vyvráceny, ale naopak byly potvrzeny. Rozsudkem sp. zn. 3 T 35/2014 ze dne 17. 6. 2016 proto obvodní soud všechny obžalované znovu zprostil obžaloby.

10. Napadeným usnesením sp. zn. 7 To 411/2016 ze dne 23. 12. 2016 městský soud k odvolání státního zástupce zrušil výše uvedený rozsudek v celém rozsahu a podle § 262 trestního řádu nařídil, aby tato trestní věc byla projednána a rozhodnuta jiným samosoudcem. Dle jeho názoru trpělo řízení u obvodního soudu podstatnými vadami ve smyslu § 258 odst. 1 písm. a) a písm. b) trestního řádu, neboť byla porušena ustanovení, jimiž se má zabezpečit objasnění věci, a obvodní soud se nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí. Za situace, kdy obvodní soud v této trestní věci nesprávně zjistil skutkový stav, nemůže odvolací soud v tomto stadiu trestního řízení prezentovat závazný právní názor ohledně porušení ustanovení trestního zákoníku obvodním soudem. Podle městského soudu se obvodní soud při hodnocení důkazů s některými z nich nevypořádal a nehodnotil je v souladu s § 2 odst. 6 trestního řádu, jeho hodnocení důkazů je neúplné, popř. závažným způsobem vybočuje z logiky projednávané věci. Městský soud zejména konstatoval, že i přes důvody, které jej vedly ke zrušení předchozího zprošťujícího rozsudku a přestože obhajoba obžalovaných je v diametrálním rozporu s řadou provedených důkazů, obvodní soud opětovně uvedl, že ani jeden z provedených důkazů nevede k závěru, že obžalovaní naplnili skutkovou podstatu zažalovaných přečinů. Obvodní soud se náležitě a v souladu s § 2 odst. 6 trestního řádu nevypořádal s rozpory mezi výpověďmi stěžovatelů v přípravném řízení a v hlavním líčení a nehodnotil je v souhrnu s ostatními důkazy; pokud uvedl, že obžalovaní mohli v průběhu trestního řízení svou výpověď doplňovat, jedná se nesporně o tzv. deformaci důkazů ve smyslu judikatury Ústavního soudu, neboť diametrální změna ve výpovědích nemůže být důvodně hodnocena jako doplnění výpovědi. Obvodní soud rovněž pochybil, když se nijak nevypořádal s argumentací státního zástupce, podle které povinnost mlčenlivosti nebránila prvnímu a druhému stěžovateli v plném uplatnění práva na obhajobu; vzhledem k tomu, že tento právní názor státního zástupce není otázkou skutkovou, odvolacímu soudu nic nebrání ve vyslovení závazného právního názoru, že se s ním ztotožňuje. Pokud jde o hodnocení výpovědi RNDr. Petra Nečase obvodním soudem, městský soud je označil za neúplné a nelogické. Jednak nelze odkazovat na její soulad s výpovědí Ing. J. P., MBA, z přípravného řízení, která nebyla v hlavním líčení provedena, jednak v souvislosti s tiskovým prohlášením RNDr. Petra Nečase ze dne 15. 6. 2013, které bylo podle obvodního soudu pouze politickým vyjádřením adresovaným do zahraničí, obvodní soud nemístně bagatelizuje z logiky věci vyplývající skutečnost, že svědek buď lhal v prohlášení ze dne 15. 6. 2013 nebo ve své výpovědi v této trestní věci. Při hodnocení věrohodnosti této výpovědi obvodní soud zcela pomínil odpovídajícím způsobem posoudit specifika vztahu RNDr. Petra Nečase ke stěžovateli, která vyplývají z odposlechů jejich telefonické komunikace, a ignoroval řadu důkazů, včetně výpovědi stěžovatelky z přípravného řízení; mimoto zákonné poučení o trestních následcích křivé výpovědi a o povinnosti vypovědět pravdu není logickým argumentem pro hodnocení

výpovědi jakéhokoli svědka jako věrohodné. Obvodní soud též nehodnotil možnou souvislost mezi výpovědí RNDr. Petra Nečase a výše citovanými diametrálními změnami ve výpovědích všech stěžovatelů a zcela ignoroval pokyn odvolacího soudu, aby se při hodnocení výpovědi svědka RNDr. Petra Nečase zabýval záznamy o sledování Bc. R. N., ze kterých vyplývá, že údajná ochrana jeho rodiny fakticky končila jeho návratem domů. Tvrzení, že z provedených odposlechů nevyplývá žádná indicie svědčící pro motiv obžalovaných, je paušalizující a neúplné. Rovněž je neúplné hodnocení, že záznamy ze sledování Bc. R. N. jsou pouhými osobními poznámkami, nikoliv oficiálním výstupem z akce, přičemž obvodní soud naprosto nekriticky vycházel z vyjádření svědků a ignoroval odborné vyjádření Vojenského zpravodajství i výpověď jeho zpracovatele. K dalším opomenutým důkazům patří sdělení Vojenského zpravodajství a výpovědi jeho příslušníků k úřední evidenci celé akce a záznam odposlechu telefonického hovoru mezi stěžovatelkou a druhým stěžovatelem ze dne 1. 11. 2012. Dále podle odvolacího soudu nelze důvodně považovat za spekulativní názor státního zástupce, že svědci – příslušníci Vojenského zpravodajství vypovídali nepravdivě, neboť vzhledem ke své příslušnosti k Vojenskému zpravodajství měli nepochybně motiv vypovídat úmyslně nepravdu. Obvodní soud se při hodnocení důkazů dopustil jejich deformace, neboť z nich vyvodil obsah, který z nich nevyplývá, a deformoval důkazy, které vyvracejí či zpochybňují výpovědi obžalovaných. Jeho hodnocení, že stěžovatelka byla pouhým prostředníkem mezi RNDr. Petrem Nečasem a Vojenským zpravodajstvím, je v rozporu s elementární logikou. Nesprávně a nelogicky obvodní soud posoudil i problematiku sledování v obecné rovině. Na závěr městský soud uvedl, že k porušení zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, nedojde v situaci, kdy odvolací soud nařídí projednání a rozhodnutí trestní věci jiným samosoudcem se zřetelem na rozsah a povahu vad, jež v rámci odvolacího řízení zjistil. Podle městského soudu lze mít v dané věci pochybnosti o nepodjatosti dosavadní samosoudkyně, a to na základě způsobu, jakým hodnotila důkazy. V této trestní věci nepochybně existují důkazy, které potvrzují obžalobu, a na druhé straně důkazy, které potvrzují obhajobu obžalovaných; tyto důkazy měl obvodní soud hodnotit dle § 2 odst. 6 trestního řádu jednotlivě i v jejich souhrnu. I přes vytýkané nedostatky v hodnocení důkazů v předchozím zrušujícím usnesení, ve kterém bylo obvodnímu soudu odvolacím soudem konkrétně vytýkáno, k jakým důkazům při jejich hodnocení v souhrnu opomněl přihlídnout, v čem spočívá nelogičnost jeho hodnocení důkazů, ve kterých případech se dopustil tzv. deformace důkazu ve smyslu judikatury Ústavního soudu a které důkazy při svém hodnocení zcela opominul, obvodní soud opětovně nepostupoval dle § 2 odst. 6 trestního řádu. Naopak postupoval naprosto jednostranně, přičemž dospěl již podruhé k bezprecedentnímu závěru, že všechny provedené důkazy podporují obhajobu obžalovaných. Lze proto mít pochybnosti o tom, že by napotřetí obvodní soud byl schopen rozhodovat nestranně, tedy aniž by stranil, tak jako v obou svých rozsudcích, obhajobě obžalovaných uplatněné při hlavním líčení a aniž by opětovně nedeformoval obsah jakéhokoliv důkazu svědčícího ve prospěch verze obžaloby.

11. Usnesením pléna Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 564/17, I. ÚS 591/17 a III. ÚS 930/17 ze dne 11. 4. 2017 byly ústavní stížnosti stěžovatelů vedené pod sp. zn. I. ÚS 564/17, I. ÚS 591/17 a III. ÚS 930/17 spojeny ke společnému řízení a bylo rozhodnuto, že budou nadále vedeny pod sp. zn. I. ÚS 564/17.

II. Argumentace stěžovatelů

12. Ve své ústavní stížnosti ze dne 22. 2. 2017 první stěžovatel tvrdí, že výrokem napadeného usnesení, kterým městský soud nařídil, aby byla věc projednána a rozhodnuta jiným samosoudcem, bylo porušeno jeho základní právo na zákonného soudce garantované článkem 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Dle jeho názoru jsou základním a jediným důvodem příkázání jinému samosoudci blíže nespécifikované a odvolacím soudem tvrzené pochybnosti o nepodjatosti dosavadního samosoudce, dále rozsah a povaha vad, jednostranné hodnocení důkazů a nerespektování závazných pokynů (ačkoliv v předchozím rozhodnutí žádný závazný právní názor vysloven nebyl). V obou případech zrušení rozsudku obvodního soudu městský soud pouze – v rozporu s pravidly stanovenými trestním řádem, a aniž by jakýkoliv důkaz sám provedl - hodnotil důkazy, ze kterých dovedl odlišné závěry, a instruoval prvoinstanční soud k tomu, jakým způsobem má důkazy hodnotit a jaké má učinit skutkové a právní závěry. Městský soud přitom bezprecedentně a v rozporu s trestním řádem hodnotí všechny důkazy v neprospěch obviněných, nekriticky přitakává odůvodnění státního zástupce, upřednostňuje svůj způsob hodnocení důkazů a vnucuje své závěry o skutkovém stavu věci, ačkoliv ve věci nelze dovést, že by obvodní soud důkazy prováděl a hodnotil způsobem vzbuzujícím vážné pochybnosti o jeho objektivním přístupu. Postup městského soudu je podle prvního stěžovatele zásahem i do čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a čl. 2 odst. 2 Listiny, které stanoví, že státní moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.

13. Ve své ústavní stížnosti ze dne 27. 2. 2017 druhý stěžovatel brojí proti usnesení městského soudu, kterým nařídil projednání a rozhodnutí věci jiným samosoudcem, s tím, že jím byla porušena jeho práva zaručená zejména článkem 36 odst. 1 Listiny, článkem 38 odst. 1 Listiny a článkem 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Ačkoliv se totiž samosoudkyně obvodního soudu po prvním vrácení věci řádně a úplně vypořádala se všemi výhradami odvolacího soudu, respektovala jeho právní názor, doplnila důkazy a hodnotila je v souladu s § 2 odst. 6 trestního řádu (podle nějž orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu), městský soud v napadeném usnesení uzavřel, že tyto výhrady nesplnila. Jeho postup podle § 262 trestního řádu však není řádně a konkrétně odůvodněn, absentuje výčet pokynů, které neměly být splněny, i výčet závažných vad; to je již samo o sobě vadou mající povahu zásahu do ústavních práv stěžovatele. V napadeném usnesení pak městský soud formuloval nové výhrady, z nichž řada se jeví jako velmi problematická. Je z něj zároveň patrné, že zřejmě nejzásadnějším důvodem k odnětí věci je skutečnost, že odvolací soud odlišně hodnotí důkazy provedené soudem prvního stupně a postupem podle § 262 trestního řádu se toto své hodnocení snaží prosadit, aniž by důkazy sám provedl.

14. Ve své stížnosti ze dne 27. 3. 2017 stěžovatelka tvrdí, že napadené rozhodnutí je v rozporu zejména s právem na spravedlivý proces a na zákonného soudce ve smyslu článků 36 odst. 1 a 38 odst. 1 Listiny a s článkem 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě, zakotvujícím právo na odvolání v trestní věci. S poukazem na judikaturu Ústavního soudu týkající se práva na zákonného soudce tvrdí, že z napadeného usnesení se nelze dozvědět, z jakých ústavně akceptovatelných důvodů došlo ke změně soudce. Jediným

důvodem je totiž hodnocení důkazů dosavadní soudkyní, což narušuje princip nezávislosti soudce, neboť odlišné hodnocení důkazů nemůže být důvodem pro osóčení z podjatosti. Důvody a důkazy údajné podjatosti přitom absentují. Zároveň je ve hře též právo na dvojinstančnost řízení a zásada volného hodnocení důkazů. Stěžovatelka rovněž navrhlá, aby Ústavní soud odložil vykonatelnost napadeného usnesení až do rozhodnutí o ústavní stížnosti. K tomu dne 5. 4. 2017 doplnila, že nová soudkyně obvodního soudu již nařídila líčení na den 24. 4. 2017.

III. Formální předpoklady projednání ústavních stížností

15. Ústavní soud nejprve zkoumal splnění podmínek řízení a shledal, že ústavní stížnosti byly podány včas oprávněnými stěžovateli, kteří byli účastníky řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelé jsou právně zastoupeni v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnosti jsou přípustné (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario).

16. K přípustnosti ústavních stížností Ústavní soud stručně uvádí, že ve stanovisku sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14 stanovil, že "ústavní stížnost je nepřipustná, jestliže stěžovatel v trestním řízení nepodá zákonem předepsaným způsobem dovolání (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu)" [sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14 ze dne 4. 3. 2014 (ST 38/72 SbNU 599; 40/2014 Sb); všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná také na <http://nalus.usoud.cz>]. Jinými slovy, Ústavní soud je principiálně oprávněn rozhodovat meritorně jen o takové ústavní stížnosti, která směřuje proti rozhodnutím "konečným", tj. zpravidla těm, jimiž se soudní či jiné řízení končí, a kdy jeho účastník nemá možnost jiné právní obrany než cestou ústavní stížnosti.

17. Za taková "konečná" rozhodnutí je však možno považovat i některá procesní rozhodnutí, jimiž se řízení sice nekončí, ale kterými se uzavírá jeho relativně samostatná část a jeho účastník již nemá možnost takové rozhodnutí napadnout. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu patří k tomuto typu rozhodnutí i pokyn odvolacího soudu dle ustanovení § 262 trestního řádu, aby věc byla projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu (resp. jiným samosoudcem), protože proti tomuto rozhodnutí nelze podat samostatné dovolání. Ústavní soud přitom bere v úvahu zásadu ekonomie řízení, neboť pokud by porušení ústavně zaručeného základního práva na zákonného soudce dle článku 38 odst. 1 Listiny bylo shledáno až na samém konci soudního řízení, toto řízení by probíhalo zcela neekonomicky [srov. např. nález sp. zn. II. ÚS 2766/14 ze dne 1. 12. 2015; nález sp. zn. II. ÚS 3564/12 ze dne 5. 3. 2013 (N 38/68 SbNU 391); nález sp. zn. III. ÚS 441/04 ze dne 12. 1. 2005 (N 6/36 SbNU 53)].

18. Z výše uvedených důvodů, přestože trestní řízení proti stěžovatelům zatím neskončilo, jsou nyní projednávané ústavní stížnosti přípustné v části směřující proti výroku, kterým se nařizuje, aby byla věc projednána a rozhodnuta jiným samosoudcem.

19. Naopak derogační rozhodnutí ve vztahu k výrokům soudu nalézacího není ještě konečným rozhodnutím ve věci, a proto případná ústavní stížnost vůči prvnímu výroku rozhodnutí městského soudu by byla z důvodu subsidiarity ústavní stížnosti nepřipustná. Ústavní soud totiž zásadně nemůže ingerovat do probíhajícího řízení před obecnými soudy, a tak ovlivňovat jeho výsledek. Byť je v závěru ústavních stížností druhého stěžovatele a stěžovatelky uvedeno, že napadají celé usnesení městského soudu, z jejich

obsahu je zřejmé, že směřují zásadně proti tomu, že městský soud rozhodl o přikázání věci jinému samosoudci. Je zřejmé, že zástupci druhého stěžovatele i stěžovatelky jsou si vědomi toho, že případná ústavní stížnost proti výroku usnesení městského soudu, kterým byl zrušen rozsudek obvodního soudu ze dne 17. 6. 2016 a věc mu byla vrácena k novému projednání a rozhodnutí, by byla nepřípustná. Ústavní soud tedy dovedl, že všichni stěžovatelé materiálně napadají v řízení před Ústavním soudem pouze ten výrok rozhodnutí, který primárně zasahuje do práva stěžovatelů na zákonného soudce tím, že byla věc přikázána k rozhodování soudci jinému než soudkyni, která již dvakrát rozhodla o jejich zproštění obžaloby. A proto se nadále bude zabývat zejména touto nejzásadnější námitkou.

IV. Posouzení opodstatněnosti ústavních stížností

A. Právo na zákonného soudce - obecné principy

20. Čl. 2 odst. 3 Ústavy, resp. čl. 2 odst. 2 Listiny stanoví, že státní moc je možno uplatňovat jen v případech, mezích a způsoby, které stanoví zákon, přirozeně při respektu k principu proporcionality plynoucímu z požadavku právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Pokud se tomu tak neděje, představuje jednání či akt státní moci svévoli. Jak Ústavní soud opakovaně zdůraznil, nikoliv každé porušení norem podústavního práva při jejich aplikaci či interpretaci způsobuje zároveň i porušení základního práva jednotlivce. Avšak porušení některé z norem podústavního práva v důsledku svévole (vykonávané např. nerespektováním kogentní normy) anebo v důsledku interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti, může být způsobilé zasáhnout do základního práva a svobody jednotlivce [srov. např. nález sp. zn. III. ÚS 346/01 ze dne 14. 3. 2002 (N 30/25 SbNU 237)].

21. Dle konstantní judikatury Ústavního soudu představuje právo na zákonného soudce jednu ze základních záruk nezávislého a nestranného rozhodování v právním státě a podmínku řádného výkonu té části veřejné moci, která byla soudům svěřena Ústavou [srov. např. nález sp. zn. III. ÚS 232/95 ze dne 22. 2. 1996 (N 15/5 SbNU 101), nález sp. zn. I. ÚS 1922/09 ze dne 7. 9. 2009 (N 196/54 SbNU 411), nález sp. zn. II. ÚS 2317/11 ze dne 24. 1. 2012 (N 19/64 SbNU 187), nález sp. zn. II. ÚS 2766/14 ze dne 1. 12. 2015].

22. Prvotním, nikoli však jediným účelem práva na zákonného soudce je vyloučit svévolnou manipulaci při přidělování věcí jednotlivým soudcům, tj. zajistit nestranné rozhodování nezávislým soudcem. Ústavní imperativ, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, zakotvený v čl. 38 odst. 1 Listiny, proto nejen dotváří a upevňuje soudcovskou nezávislost, ale také představuje pro každého účastníka řízení stejně cennou záruku, že k rozhodnutí jeho věci jsou povolávány soudy a soudci podle předem daných zásad (procesních pravidel) tak, aby byla zachována zásada pevného přidělování soudní agendy a aby byl vyloučen výběr soudů a soudců ad hoc. Ústavní princip zákonného soudce nelze obcházet, byť by důvody k tomu byly jakékoli [nález sp. zn. II. ÚS 1009/08 ze dne 8. 1. 2009 (N 6/52 SbNU 57), nález sp. zn. II. ÚS 2317/11 ze dne 24. 1. 2012 (N 19/64 SbNU 187)].

23. Jak vyplývá z ustanovení článku 38 odst. 1 věty druhé Listiny, požadavku na důsledné respektování ústavního pořádku České republiky odpovídá, aby ústavní

princip práva na zákonného soudce byl proveden a konkretizován na úrovni podústavního práva. Zákodárce tak učinil v celé řadě zákonů. Naplnění tohoto ústavního požadavku je zajištěno zejména procesními předpisy a zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o soudech a soudcích"), který upravuje základní pravidla pro přidělování věcí na jednotlivých soudech a jako jednu z garancí ústavně chráněného práva na zákonného soudce zakotvuje institut rozvrhu práce soudu a stanoví požadavky na jeho vydávání a obsah (viz nálezn sp. zn. I. ÚS 2769/15 ze dne 15. 6. 2016). Rozvrh práce soudu stanovuje pravidla přidělování soudní agendy jednotlivým soudním oddělením a určování složení senátů (viz ustanovení § 41 a 42 zákona o soudech a soudcích). Vydaný rozvrh práce musí nezbytně dostát požadavkům předvídatelnosti a transparentnosti obsazení soudu pro účastníky řízení. Relevantním procesním předpisem v nyní projednávaném případě je pak trestní řád, jenž upravuje řadu institutů, které zajišťují právo na zákonného soudce na podústavní úrovni, např. příslušnost soudů, podmínky vyloučení soudců z projednávání a rozhodování věci z důvodu jejich podjatosti, podmínky odnětí a přikázání věci jinému soudu nadřízeným soudem, podmínky přikázání věci k projednání a rozhodnutí senátem v jiném složení (resp. jiným samosoudcem) a další.

24. Obsah práva na zákonného soudce však není vyčerpán zákonným určením příslušnosti soudu, vymezením hledisek rozdělování soudní agendy mezi senáty (resp. samosoudce) ani možností vyloučení soudců z projednávání věci z důvodu jejich podjatosti. Toto právo má dle ustálené judikatury Ústavního soudu mnohem širší obsah. Ústavní soud nastínil obsah tohoto ústavně garantovaného práva následovně: "Záruky spojené s právem na zákonného soudce se tedy upínají v první řadě ke způsobu určení soudce, který bude tu kterou věc rozhodovat, a zahrnují rovněž výslovný zákaz odnětí věci takto určenému soudci, z čehož vyplývá, že v konkrétní věci by měl rozhodovat, nebrání-li tomu závažné objektivní důvody, vždy jeden a týž soudce. Jinými slovy řečeno, ústavní garance se vztahují jak na způsob ustavení senátu (samosoudce), který bude ve věci účastníka rozhodovat, tak na stabilitu obsazení soudu, projevující se zákazem svévolné změny v jeho složení." [nálezn sp. zn. II. ÚS 2766/14 ze dne 1. 12. 2015, jenž se sice týkal civilněprávní věci, avšak uvedené závěry lze plně vztáhnout i na oblast trestněprávní].

25. Ústavní soud současně akceptuje, že uvedený ústavní princip se neuplatňuje absolutně v tom smyslu, že by za všech okolností bylo nutné trvat na projednání věci soudcem, resp. soudem určeným podle zákonných pravidel nastíněných v předchozích odstavcích, pokud by to znamenalo porušení či pravděpodobné porušení jiných významných zásad spravedlivého procesu (zejména zásady nestrannosti a nezávislosti soudce) nebo pokud by to zpochybňovalo celkovou zákonnost řízení a objektivitu meritorního rozhodnutí. Z tohoto důvodu trestní řád zakotvuje právní instituty, které umožňují v předem vymezených případech a za předem stanovených podmínek učinit výjimku z pravidel o věcné a místní příslušnosti trestních soudů (§ 16 a násl. trestního řádu) nebo z pravidel o určení složení senátu (resp. samosoudce), jenž má ve věci rozhodovat. Jedná se především o možnost odnětí a přikázání věci nadřízeným soudem dle § 25 trestního řádu a dále o postup odvolacího soudu dle § 262 trestního řádu [srov. např. nálezn sp. zn. II. ÚS 2317/11 ze dne 24. 1. 2012 (N 19/64 SbNU 187)].

26. Rozhodne-li odvolací soud, že rozsudek prvostupňového soudu zruší (§ 258 trestního řádu) a věc vrátí k novému projednání a rozhodnutí (§ 259 odst. 1 trestního řádu), může zároveň na základě ustanovení § 262 věty první trestního řádu nařídit, aby

byla tato věc projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu, resp. jiným samosoudcem. Ústavní soud se již opakovaně vyjádřil, že rozhodnutí podle tohoto ustanovení je svou povahou odnětím a přikázáním věci, a proto pro tento postup musí být splněny obdobně důležité důvody jako pro postup podle ustanovení § 25 trestního řádu. Základním kritériem pro posouzení jejich existence je zejména to, zda u dosavadního senátu (resp. samosoudce) lze zajistit dodržení základních zásad trestního řízení, jak jsou uvedeny v § 2 trestního řádu, a vyloučit jakékoliv pochybnosti o nestrannosti soudu jako principu uvedeného v čl. 36 odst. 1 Listiny. Zmíněné důležité důvody musí být zřetelné, zřejmé a bezpochybné [srov. např. nález sp. zn. II. ÚS 3564/12 ze dne 5. 3. 2013 (N 38/68 SbNU 391)].

27. Obdobně se k podmínkám uplatnění postupu podle ustanovení § 262 trestního řádu vyjádřil i Nejvyšší soud. Ten v usnesení sp. zn. 3 Tz 282/2001 ze dne 27. 2. 2002 uvedl, že právo na zákonného soudce dle čl. 38 odst. 1 Listiny je bez jakýchkoli pochybností jedním ze základních atributů ústavního pořádku České republiky a potažmo důležitým prvkem právní jistoty. Ustanovení § 262 trestního řádu proto dle Nejvyššího soudu představuje určitý zákonem povolený průlom do právní jistoty jednotlivce a z toho důvodu je toto ustanovení "možné aplikovat pouze ve výjimečných případech, kdy v zájmu spravedlivého procesu (čl. 40 LPS) nelze na principu zákonného soudce trvat. Ačkoliv zákon v ustanovení § 262 tr. ř. výslovně nevyjadřuje, aby odvolací soud nařídil nové projednání a rozhodnutí věci v jiném složení senátu z 'důležitých důvodů', jak je tomu v případech přikázání věci jinému soudu (§ 262 věta druhá tr. ř.), je s ohledem na ustanovení čl. 38 odst. 1 LPS zřejmé, že i zde půjde o mimořádné (výjimečné) okolnosti, jež musí být odvolacím soudem vždy spolehlivě zjištěny (srov. přiměřeně nálezy Ústavního soudu ČR sp. zn. 90/95, 112/98)" [usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tz 282/2001 ze dne 27. 2. 2002, všechna rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou rovněž dostupná na www.nsoud.cz; srov. také nález sp. zn. III. ÚS 90/95 ze dne 7. 12. 1995 (N 82/4 SbNU 271) a usnesení sp. zn. I. ÚS 112/98 ze dne 14. 7. 1998 (U 45/11 SbNU 335)]. Nejvyšší soud se zabýval interpretací ustanovení § 262 trestního řádu i ve své pozdější judikatuře. Například v usnesení sp. zn. 11 Tdo 652/2015 ze dne 24. 6. 2015 uvedl, že použití výjimky zakotvené v citovaném ustanovení "je nutno posuzovat i s ohledem na ustanovení § 259 odst. 5 písm. a) tr. ř., dle něhož odvolací soud nemůže sám uznat obžalovaného vinným skutkem, pro nějž byl napadeným rozsudkem zproštěn. Použití ustanovení § 262 věta první tr. ř. [...] je možností, jak ukončit opakovanou výměnu názorů mezi soudy prvního a druhého stupně a snahou vyhnout se tak bezúčelnému protahování trestního řízení. Použití citovaného ustanovení musí být motivováno snahou zajistit všechny roviny práva na spravedlivý proces, nikoliv snahou o jejich eliminaci."

28. Ve výše citovaném nálezu sp. zn. II. ÚS 3564/12 ze dne 5. 3. 2013 Ústavní soud obsáhle a velmi podrobně vyložil podmínky odnětí a přikázání věci jinému senátu (resp. samosoudci) dle ustanovení § 262 trestního řádu. V souladu se svou ustálenou judikaturou Ústavní soud stanovil, že postup odvolacího soudu podle tohoto ustanovení je možné považovat za ústavně konformní pouze tehdy, jestliže je tento krok odůvodněn vysokou pravděpodobností, že v případě ponechání věci současnému soudci tento nebude schopen ukončit řízení způsobem, jenž by mohl odvolací soud aprobovat. S ohledem na okolnosti se může jednat např. i o opakované nerespektování závazných pokynů odvolacího soudu. Ústavní soud dále rozvedl své úvahy ohledně podmínek aplikace předmětného ustanovení: "Je nezbytné, aby v takovémto případě zrušující rozhodnutí odvolacího soudu vždy obsahovalo konkrétní výhrady k rozhodnutím soudu

prvního stupně“ [srov. usnesení ze dne 14. července 1998 sp. zn. I. ÚS 112/98 (U 45/11 SbNU 335)]. Zároveň platí, že uvedené ustanovení nevytváří odvolacímu soudu širší prostor k prosazení svého názoru na postup a závěry soudu prvního stupně, než jaký mu vymezuje trestní řád, ať už jde o oprávnění ve věci sám meritorně rozhodnout nebo pouze zrušit rozsudek soudu prvního stupně a vrátit věc tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí. Odvolací soud proto např. může zavázat soud prvního stupně, aby se vypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, odstranil nejasnosti nebo neúplnosti svých skutkových zjištění, případně aby některé důkazy zopakoval nebo provedl další důkazy [§ 2 odst. 6, § 258 odst. 1 písm. b), c) trestního řádu], dostojili však rozhodnutí soudu prvního stupně těmto požadavkům, nemůže ho odvolací soud zrušit pouze z důvodu, aby prosadil své hodnocení takto provedených důkazů a z něho plynoucí závěry ohledně skutkových zjištění [srov. např. výše citované nálezy sp. zn. I. ÚS 1922/09 a sp. zn. II. ÚS 3564/12; dále nálezy sp. zn. I. ÚS 794/16 ze dne 21. 6. 2016, sp. zn. I. ÚS 109/11 ze dne 14. 4. 2011 (N 72/61 SbNU 105), či usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 652/2015 ze dne 24. 6. 2015)].

29. K tomu je třeba dodat, že pokud má odvolací soud jiný pohled na skutková zjištění než soud prvního stupně, není oprávněn sám vytvářet závěry o skutkovém stavu věci a nahrazovat tak hlavní líčení. Jestliže považuje rozsah dokazování za úplný, ale provedené důkazy sám hodnotí jinak, než soud prvního stupně, nemůže rozhodnout o zrušení rozsudku soudu prvního stupně novým rozsudkem bez toho, že by nezbytné důkazy předtím zopakoval bezprostředně před odvolacím soudem. Přitom však musí zvážit, zda by to neodporovalo povaze odvolacího řízení a nepřekračovalo by to meze pravomoci odvolacího soudu (srov. výše citované usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 652/2015; viz také výše citované nálezy sp. zn. II. ÚS 3564/12; sp. zn. I. ÚS 1922/09; a sp. zn. I. ÚS 109/11). Jak uvádí trestněprávní doktrína: „[p]rovádění důkazů před odvolacím soudem bude pravidlem v případě zjištění vad napadeného rozsudku týkajících se skutkových zjištění. Odvolací soud zásadně doplní řízení důkazy potřebnými k tomu, aby mohl rozhodnout o podaném odvolání. Zákon zde vylučuje provádění důkazů jen tehdy, kdyby šlo o rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, které by znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně (...). Dokazování v odvolacím řízení je třeba chápat jako prostředek sloužící k tomu, aby byly výsledky původního dokazování, na nichž spočívá přezkoumávaný rozsudek, buď potvrzeny jako správné, anebo aby správnost původního dokazování a jeho hodnocení byla zpochybněna a umožnila nápravu vad napadeného rozsudku. Meze doplnění dokazování před odvolacím soudem jsou limitovány potřebou spolehlivě rozhodnout o odvolání a odvíjejí se od obsahu a rozsahu přezkumné činnosti odvolacího soudu (...).“ (Šámal, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3119 – 3120).

30. V nálezu sp. zn. II. ÚS 3780/13 ze dne 11. 11. 2014 měl Ústavní soud znovu příležitost vyslovit se k ústavním limitům postupu podle ustanovení § 262 trestního řádu. Nad rámec výše uvedeného zdůraznil, že odvolací soud má povinnost náležitě odůvodnit svůj postup podle ustanovení § 262 trestního řádu, přičemž její nedodržení lze považovat za projev zjevné libovůle. Ústavní soud konkrétně uvedl: "O porušení ústavně zaručených základních práv a svobod stěžovatele by tak mohlo jít v případech týkajících se odnětí věci podle § 262 trestního řádu, jestliže by rozhodování soudu odvolacího bylo projevem zjevné libovůle. Bylo by tomu tak zvláště tehdy, pokud by odvolací soud svůj závěr o nutnosti postupu podle § 262 trestního řádu náležitě neodůvodnil nebo jestliže by takový závěr spočíval na důvodech evidentně

nepřípadných“ (viz také nález sp. zn. II. ÚS 3780/13 ze dne 11. 11. 2014 (N 206/75 SbNU 313), bod 17; či usnesení sp. zn. I. ÚS 2991/09 ze dne 14. 1. 2010, sp. zn. I. ÚS 1698/13 ze dne 25. 3. 2014 a sp. zn. IV. ÚS 200/15 ze dne 8. 7. 2015).

31. V nálezu sp. zn. I. ÚS 2726/14 ze dne 1. 4. 2015 Ústavní soud uvedl, že v případech zrušení zprošťujícího rozsudku pro skutkové vady, jejichž odstraněním by mohlo dojít k uznání obžalovaného vinným, je situace vzhledem ke konstrukci odvolání v trestním řádu specifická v tom, že odvolacímu soudu nezbývá, než věc vrátit soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, protože sám obžalovaného uznat vinným nemůže (§ 259 odst. 5 trestního řádu). V situaci, kdy byly prvostupňovým soudem v hlavním líčení provedeny všechny důkazy v souladu se zásadami přímosti a bezprostřednosti a následně byly vyhodnoceny samostatně i v souhrnu v odůvodnění zprošťujícího rozsudku, může odvolací soud zprošťující rozsudek zrušit jenom v případech, kdy jsou přijaté skutkové závěry a na nich založené právní posouzení v nesouladu s výslednou důkazní situací a nemají v ní oporu. Je nedostatečné, pokud má odvolací soud na dílčí skutkové otázky (typicky pravdivost, spolehlivost či věrohodnost důkazů) jiný názor a při vlastním posouzení skutkového stavu dospěje k závěru o vině obžalovaného. Odvolací soud je oprávněn zasáhnout pouze tehdy, pokud závěr soudu prvního stupně nemůže pro svou vadnost obstát. Přitom musí odvolací soud obzvlášť citlivě posuzovat závěr soudu prvního stupně o tom, že obžalovaného zprošťuje viny na základě principu *in dubio pro reo* (§ 2 odst. 5 trestního řádu), dle kterého není-li v důkazním řízení dosaženo praktické jistoty o existenci relevantních skutkových okolností, tj. jsou-li přítomny v daném kontextu důvodné pochybnosti, jež nelze odstranit ani provedením dalšího důkazu, nutno rozhodnout ve prospěch obviněného (srov. nález sp. zn. I. ÚS 733/01 ze dne 24. 2. 2004), a to zejména za situace, kdy soud prvního stupně v odůvodnění zprošťujícího rozsudku srozumitelně vyložil, v čem tkvěly jeho pochybnosti o vině obžalovaného. Jinými slovy, nemít důvodné pochybnosti o vině obžalovaného na základě obsahu spisu tam, kde soud prvního stupně tyto pochybnosti měl i po tom, co provedl veškeré důkazy v souladu se zásadami přímosti a bezprostřednosti, a na základě toho zrušit zprošťující rozsudek a vrátit věc soudu prvního stupně je možné jenom tehdy, kdy pochybnosti soudu prvního stupně postrádají důvodnost.

32. V nálezu sp. zn. I. ÚS 794/16 ze dne 21. 6. 2016 (viz bod 56) pak tyto principy Ústavní soud shrnul tak, že odvolací soud není oprávněn zrušit rozsudek nalézacího soudu pouze proto, aby prosadil své vlastní hodnocení důkazů, které však sám neprovedl. Ústavně neakceptovatelné zasahování do skutkových zjištění nalézacího soudu nelze označit za závazný právní názor ve smyslu ustanovení § 264 odst. 1 trestního řádu a následné nerespektování tohoto právního názoru ze strany nalézacího soudu označit za dostatečný důvod příkázání věci k projednání a rozhodnutí jinému samosoudci podle ustanovení § 262 trestního řádu. Je totiž v rozporu s právem na zákonného soudce (a tedy s čl. 38 odst. 1 Listiny), pokud závěr odvolacího soudu o nutnosti postupu podle § 262 trestního řádu spočívá na důvodech nepřijatelných nebo není náležitě odůvodněn.

33. Na závěr je třeba připomenout, že také Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) klade velký důraz na nezávislost soudců, kterou chápe nejen jako nezávislost na moci výkonné a jiných subjektech stojících mimo soudcovský stav (tzv. externí nezávislost soudce), ale rovněž jako nezávislost na soudních funkcionářích a jiných subjektech uvnitř soudcovského stavu - tzv. interní nezávislost soudce. ESLP sice

neshledává přerozdělení věci jinému soudci či senátu předsedou soudu per se v rozporu s Úmluvou, nicméně opakovaně konstatoval, že vnitrostátní právní řád musí poskytovat dostatečné procesní záruky proti zneužití diskrece ze strany předsedy soudu; příliš široká diskrece soudních funkcionářů při prvotním přidělování věci i následném přerozdělování věci je totiž v rozporu s právem na nezávislý a nestranný soud chráněným čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 9. 10. 2008 ve věci Moiseyev proti Rusku, č. i 62936/00, body 176-185; rozsudek ESLP ze dne 22. 12. 2009 ve věci Parlov-Tkalčić proti Chorvatsku, č. 24810/06, bod 89; rozsudek ESLP ze dne 12. 1. 2016 ve věci Miracle Europe Kft proti Maďarsku, č. stížnosti 57774/13, bod 58). Kromě toho obsahuje čl. 6 odst. 1 Úmluvy požadavek, aby byl soud „zřízen zákonem“. Judikatura ESLP jej vykládá nejen jako zákonný podklad samotné existence soudu, ale vztahuje jej také na složení soudu rozhodujícího v konkrétní věci (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 22. 2. 1996 ve věci Bulut proti Rakousku, č. 17358/90, bod 29). Pojem „zákon“ ve smyslu tohoto ustanovení tedy nezahrnuje jen legislativu týkající se ustanovování a pravomoci soudních orgánů, ale také další normy vnitrostátního práva, jejichž porušení vede k tomu, že je účast soudce či soudců na rozhodování považována za nezákonnou. Jde zejména o normy týkající se mandátu soudců, neslučitelnosti funkcí a podjatosti (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 28. 11. 2002 ve věci Lavents proti Lotyšsku, č. 58442/00, bod 114), ovšem z judikatury ESLP vyplývá, že sem lze zařadit i ustanovení § 262 českého trestního řádu (viz např. rozhodnutí ESLP ze dne 18. 3. 2003 ve věci Krča proti České republice, č. 49476/99).

B. Právo na zákonného soudce – aplikace na projednávaný případ

34. Ve světle uvedených principů, po zvážení argumentace stěžovatelů, jakož i obsahu napadených rozhodnutí dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnosti nejsou důvodné. Posuzoval je přitom zejména z toho hlediska, zda aplikací § 262 trestního řádu městským soudem došlo v dané věci k porušení základního práva stěžovatelů na zákonného soudce dle ustanovení čl. 38 odst. 1 Listiny. Vzhledem k charakteru tohoto přezkumu a v zájmu urychlení řízení považoval Ústavní soud za dostačující vycházet z obsahu soudních rozhodnutí ve věci vydaných, která jsou shrnuta v části I. tohoto nálezu, aniž by bylo nutné vyžádat si u Obvodního soudu pro Prahu 1 kompletní soudní spis. Přezkoumání odůvodnění rozhodnutí vydaných jak obvodním soudem, tak i městským soudem v posuzované věci totiž prokázalo, že rozhodnutí městského soudu, jímž bylo nařízeno, aby trestní věc stěžovatelů byla projednána a rozhodnuta jiným samosoudcem, bylo řádně odůvodněné a věcně opodstatněné. Srovnání v první části tohoto nálezu citovaných rozhodnutí obou soudů odstranilo pochyby o tvrzeném porušení práva na zákonného soudce, jak bude podrobně vysvětleno níže, a proto nebylo nutno zkoumat postup příslušné samosoudkyně při soudním jednání samotném. Právě obsah odůvodnění jejího (zejména druhého) rozhodnutí ve věci prokázal, že v případě ponechání věci této soudkyni tato nebude schopna ukončit řízení způsobem, jenž by mohl odvolací soud aprobovat (srov. bod 28 výše a tam citovaný nálezn Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3564/12). S ohledem na přesvědčivé odůvodnění napadeného rozhodnutí bylo shledáno jako bezpředmětné žádat další vyjádření městského soudu k ústavním stížnostem.

35. Ústavní soud považoval za nezbytné v první řadě vymezit, v čem se rozcházejí závěry obsažené v kasačních usneseních odvolacího soudu a zprošťujících rozsudcích

prvního stupně. Soud prvního stupně ve výroku svých rozsudků označil za důvod zproštění obžaloby ustanovení § 226 písm. b) trestního řádu, tedy skutečnost, že v žalobním návrhu označené skutky nejsou trestnými činy. Učinil tak navzdory tomu, že odvolací soud již ve svém prvním rozhodnutí uvedl, že obvodní soud naprosto nekriticky akceptoval obhajobu obžalovaných z jejich výpovědí u hlavního líčení, která je v diametrálním rozporu s řadou provedených důkazů (i s jejich výpověďmi v přípravném řízení), že se s některými důkazy nevypořádal a nevyvodil z nich odpovídající skutková zjištění, a postupoval tak v rozporu s § 2 odst. 5 a 6 trestního řádu. I druhý zprošťující rozsudek pak obvodní soud opřel jen o část důkazů jím provedených, přičemž k některým vůbec nepřihlédl. Rovněž neodstranil pochybnosti o výkladu jiných důkazů a jejich věrohodnosti. Proto byl městský soud nucen své výtky shodně zopakovat i v napadeném usnesení.

36. Z konstantní rozhodovací praxe Ústavního soudu vyplývá, že při rozhodování, zda má být postupováno podle § 262 trestního řádu, musí být brán zřetel na to, že institut zákonného soudce je důležitým prvkem právní jistoty, jejíž prolomení je sice nutno chápat jako postup nestandardní a zcela výjimečný, ale v odůvodněných případech dovolený. Aplikace ustanovení § 262 trestního řádu musí být zdůvodněna vysokou pravděpodobností, že v případě ponechání věci současnému soudci tento nebude schopen ukončit řízení způsobem, jenž by mohl odvolací soud aprobovat (tedy přijmout či schválit). Příkladem takovéto situace může být s ohledem na okolnosti konkrétní věci i opakované nerespektování závazných pokynů odvolacího soudu. Je nezbytné, aby v takovémto případě zrušující rozhodnutí odvolacího soudu vždy obsahovalo konkrétní výhrady k rozhodnutím soudu prvního stupně. Odvolací soud proto např. může zavázat soud prvního stupně, aby se vypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, odstranil nejasnosti nebo neúplnosti svých skutkových zjištění, případně aby některé důkazy zopakoval nebo provedl další důkazy (viz výše cit. náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3780/13). Zpravidla však není oprávněn se odchýlit od skutkových zjištění nalézacího soudu tak, že by hodnotil důkazy jinak, aniž by je sám provedl (viz náleží sp. zn. I. ÚS 3235/15 ze dne 26. 4. 2016).

37. O porušení ústavně zaručených základních práv a svobod může jít v případech týkajících se odnětí věci podle § 262 trestního řádu tehdy, bylo-li by rozhodování odvolacího soudu projevem zjevné libovůle. Tak by tomu bylo zvláště v případě, pokud by odvolací soud svůj závěr o nutnosti postupu podle § 262 trestního řádu náležitě neodůvodnil nebo jestliže by takový závěr spočíval na důvodech evidentně nepřipadných, např. pokud by k odnětí věci došlo pouze na základě odlišného hodnocení skutkového stavu, aniž by v tomto směru bylo možné soudu prvního stupně opakovaně vytknout porušení § 2 odst. 6 trestního řádu, resp. některou z vad podle § 258 odst. 1 trestního řádu (srov. např. výše cit. náleží sp. zn. II. ÚS 3564/12, usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2991/09 ze dne 14. ledna 2010 či sp. zn. IV. ÚS 2293/16 ze dne 30. 11. 2016). Ústavní soud má za to, že k takovým pochybením v projednávaném případě nedošlo.

38. Z předmětných rozhodnutí vyplývá, že hlavním důvodem druhého zrušení rozsudku soudu prvního stupně a aplikace § 262 trestního řádu byl způsob, jakým obvodní soud navzdory předchozím výtkám městského soudu hodnotil provedené důkazy a činil skutková zjištění. Ústavní soud připomíná, že pokud odvolací soud aplikuje § 262 trestního řádu z důvodu opakovaného nerespektování jeho závazných pokynů stran odlišného hodnocení skutkového stavu soudem prvního stupně, je možno

tento postup dle Ústavního soudu považovat za opodstatněný tehdy, jestliže byly jeho výhrady dostatečně konkrétní a vyplývalo z nich, že soud prvního stupně nedostal požadavku hodnotit důkazy logicky správně a v souladu s jejich obsahem, jednotlivě a ve vzájemných souvislostech, vyplývajícím z § 2 odst. 6 trestního řádu.

39. V této souvislosti Ústavní soud konstatuje, že v napadeném usnesení ze dne 23. 12. 2016 vyslovil městský soud ve vztahu k rozhodnutí obvodního soudu konkrétní výhrady, jež byly v podstatě obdobné povahy, jako tomu bylo v jeho předchozím zrušujícím rozhodnutí. Obvodnímu soudu jako soudu prvního stupně vytýkal především to, že řízení před ním trpí podstatnými vadami ve smyslu § 258 odst. 1 písm. a) trestního řádu, že se opětovně nevypořádal se všemi důkazy způsobem předpokládaným v ustanovení § 2 odst. 6 trestního řádu a s některými se nevypořádal vůbec, provedené důkazy opakovaně hodnotil nelogicky a jednostranně, aniž by se vypořádal s konkrétními skutečnostmi svědčícími jak ve prospěch, tak i v neprospěch stěžovatelů, a v některých případech se dopustil tzv. deformace důkazů svědčících ve prospěch obžaloby. Městský soud přitom výslovně označil důkazy, které považoval za opomenuté, tedy které nebyly zohledněny, ačkoli byly provedeny, nebo ve vztahu k nimž došlo podle jeho názoru k tzv. deformaci důkazu. Konkrétně obvodní soud nikterak nezhodnotil tyto důkazy a vůbec se s nimi nevypořádal: sdělení Vojenského zpravodajství a výpovědi jeho příslušníků k úřední evidenci celé akce a záznam odposlechu telefonického hovoru mezi stěžovatelkou a druhým stěžovatelem ze dne 1. 11. 2012.

40. Městský soud v napadeném rozhodnutí též přesvědčivě vysvětlil, proč nelze diametrální změnu ve výpovědích stěžovatelů učiněných v hlavním líčení hodnotit jako doplnění výpovědi z přípravného řízení, a uvedl, kterými skutečnostmi a důkazy se obvodní soud opětovně nezabýval při hodnocení výpovědi svědka RNDr. Petra Nečase a její věrohodnosti. Zároveň se však vyvaroval toho, aby sám vytvářel závěry o skutkovém stavu věci a prosazoval své vlastní hodnocení důkazů, které neprovedl, či svůj názor na věrohodnost svědků, které nevyslechl. Obvodní soud ve svém rozhodnutí opakovaně nevyhověl výtkám městského soudu ve vztahu k hodnocení výpovědí svědků a stěžovatelů. V první řadě se obvodní soud nikterak nevypořádal s argumentací státního zástupce, podle které povinnost mlčenlivosti nebránila prvnímu a druhému stěžovateli v plném uplatnění jejich práva na obhajobu už v přípravném řízení. Rozpor jejich nové argumentace, přednesené až v hlavním líčení před soudem, s jejich výpověďmi v přípravném řízení nelze vysvětlit dřívější povinností mlčenlivosti obou stěžovatelů, kterou ostatně ani orgánům v přípravném řízení v této souvislosti nesdělili a nikterak neosvětlili. Obvodní soud též rozumně nevysvětlil, proč hodnotil jako pravdivou výpověď stěžovatelky v hlavním líčení, ačkoli byla v rozporu s její výpovědí v přípravném řízení.

41. Další vážné pochybení v postupu obvodního soudu spočívá v tom, že se naprosto nedostatečně zabýval hodnocením věrohodnosti výpovědi svědka RNDr. Petra Nečase ve vztahu k jeho tiskovému prohlášení ze dne 15. 6. 2013, přičemž svědek buď lhal ve svém prohlášení ze dne 15. 6. 2013 nebo ve své výpovědi v této trestní věci. Vysvětlení obvodního soudu spočívající v tom, že první prohlášení bylo adresováno do zahraničí a že svědek v trestním řízení vypovídal pod sankcí křivé výpovědi, nemohou být relevantním posouzením jeho svědecké výpovědi. Tím spíše, že změna popisu děje svědkem RNDr. Petrem Nečasem souvisí se změnami výpovědí ostatních stěžovatelů.

Nad to obvodní soud nikterak nepřihlédl ke specifickým vztahu svědka RNDr. Petra Nečase ke stěžovateli, která byla prokázána odposlechy jejich telefonické komunikace.

42. V neposlední řadě obvodní soud při odůvodňování svého rozhodnutí zcela ignoroval pokyn odvolacího soudu, udělený mu v prvním derogačním rozhodnutí odvolacího soudu, aby se při hodnocení výpovědi svědka RNDr. Petra Nečase zabýval záznamy o sledování jeho tehdejší manželky, ze kterých vyplývá, že údajná ochrana jeho rodiny fakticky končívala jeho návratem domů.

43. Vzhledem k výše uvedenému i k tomu, že obvodní soud dle názoru městského soudu již podruhé dospěl k řádně nezdůvodněnému závěru, že všechny provedené důkazy podporují obhajobu obžalovaných uplatněnou v hlavním líčení, vyjádřil městský soud pochybnosti o tom, že by napotřetí byl obvodní soud schopen rozhodovat nestranně. Jediné, co lze dle Ústavního soudu městskému soudu v tomto kontextu vytknout, je argument, že na základě způsobu, jakým samosoudkyně hodnotila důkazy, lze mít v dané věci pochybnosti o její nepodjatosti. Soudcem provedené hodnocení důkazů je totiž vyjádřením jeho vnitřního přesvědčení založeném na pečlivém uvážení všech okolností případu, přičemž z něj nelze usuzovat na existenci skutečností uvedených v § 30 trestního řádu. Podjatost samosoudkyně v posuzované věci nelze vyvozovat z jejího rozhodování v dané věci. Konstantní judikatura obecných soudů i Ústavního soudu totiž poměrně jednoznačně dovozuje, že k závěru o podjatosti soudce není možno dospět pouze z důvodů jeho postupu v řízení o projednávané věci nebo jeho rozhodování v jiných věcech. K vyloučení soudce pro jeho podjatost „nemůže proto postačovat poměr abstraktního rázu, který se promítá v právním názoru a z něj vycházejícím přístupem k projednávané věci, protože nejde o osobní poměr k věci samé, ale toliko o odlišný názor na právní posouzení skutku“ (citováno z Šámal, P. a kol. *Trestní řád I. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 385, rozhodnutí NS 13/2002-T 339). Tato jediná výhrada k odůvodnění napadeného rozhodnutí však nikterak nezpochybnuje věcnou správnost a dostatečnou odůvodněnost rozhodnutí městského soudu o přikázání věci jinému samosoudci.

44. S ohledem na výše uvedené pak není namístě přisvědčit argumentu stěžovatelů, podle kterého nebyl postup městského soudu podle § 262 trestního řádu řádně a konkrétně odůvodněn, ani tvrzení druhého stěžovatele, že v napadeném usnesení absentuje výčet nesplněných pokynů a závažných vad. Ústavní soud k tomu konstatuje, že hodnotil odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu s ohledem na obsahovou provázanost jeho jednotlivých částí jako celek, nikoliv pouze izolovaně tu jeho část, která se vztahuje právě k předmětnému výroku o přikázání věci jinému soudci. Dospěl přitom k závěru, že z ústavněprávního hlediska odůvodnění tohoto výroku ob stojí.

C. Další námitky stěžovatelů

45. Stěžovatelé též namítali zásah do svého práva na spravedlivý proces spočívající v nedostatečném odůvodnění napadeného rozhodnutí, avšak z tohoto pohledu rovněž Ústavní soud neshledal v přezkoumávané části rozhodnutí, tedy v části týkající se výroku nařizujícího projednání a rozhodnutí věci jiným samosoudcem, žádné pochybení. Napadené rozhodnutí žádné ústavně relevantní zásahy do práva na spravedlivý proces nevykazuje. Je náležitě odůvodněno a bylo vydáno v rámci řádné procedury. Konkrétnější výhrady v tomto smyslu stěžovatelé neuplatnili a sám Ústavní

soud v tomto směru neústavní zásah do práva stěžovatelů na spravedlivý proces neshledal. Lze též upozornit, že dostatečnost, přesvědčivost a relevantnost odůvodnění napadeného rozhodnutí o nařízení projednání a rozhodnutí věci jiným samosoudcem je třeba zkoumat v souvislosti s přezkumem dodržení práva stěžovatelů na zákonného soudce, což Ústavní soud výše v části B již učinil.

46. Rovněž obecný odkaz stěžovatelů na nezbytnost dodržení ústavního příkazu vyjádřeného v čl. 2 odst. 2 Listiny i čl. 2 odst. 3 Ústavy, stanovícího že státní moc je možno vykonávat jen v mezích zákona, není třeba rozsáhleji vypořádat. Z argumentace Ústavního soudu uvedené výše v části B jasně plyne, že městský soud nepřekročil své zákonem vymezené pravomoci, pokud v posuzovaném případě rozhodl v souladu s ustanovením § 262 trestního řádu, přičemž respektoval ústavně konformní výklad tohoto ustanovení, provedeného ve výše citovaných nálezech Ústavním soudem (srov. zejména část A).

47. Stěžovatelka se ve své ústavní stížnosti dovolává i práva na odvolání v trestní věci, plynoucího z čl. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě či práva na dvojinstančnost řízení a zásady volného hodnocení důkazů. Tato námitka však není nikterak hlouběji vysvětlena, a proto k ní Ústavní soud zejména upozorňuje na to, že z textu čl. 2 Protokolu č. 7 jasně vyplývá, že je použitelný pouze v případě, že byla vyslovena „vina“ nebo „trest“. Toto ustanovení tak nezaručuje právo na odvolání proti jakémukoli jinému rozhodnutí, kterým není obviněný formálně (ve výroku) shledáván vinným nebo je mu ukládán trest (k tomu více Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 1399 a násl.). Odkaz na porušení práva stěžovatelky na odvolání v trestní věci, plynoucího z čl. 2 Protokolu č. 7, tedy není případný, neboť se na přezkoumávané rozhodnutí typově vůbec nevztahuje. Ani obecná výhrada vůči nedodržení dvojinstančnosti v rámci probíhajícího řízení neobstojí. Napadené rozhodnutí Ústavní soud v tomto svém nálezu meritorně přezkoumal, a proto poskytl stěžovatelům přezkum další instancí. Pokud pak jde o instancnost v řízení samém, věc se vrací do stádia nalézacího řízení, které stěžovatelům pro hypotetický případ jejich nesouhlasu s jiným než zprošťujícím rozhodnutím poskytuje možnost odvolání. Navíc zůstává zcela otevřena otázka, k jakému závěru o vině dospěje nově určená samosoudkyně, a proto i tato námitka postrádá odůvodněnost. Zásada volného hodnocení důkazů pak neznamená libovůli rozhodujícího soudce při práci s důkazy, ani nebrání odvolacímu soudu provést ústavně konformní kontrolu přesvědčivosti přezkoumávaného rozsudku a jeho důvodnosti ve vztahu k provedenému dokazování. S výhradou stěžovatelky ohledně závěru městského soudu o podjatosti rozhodující samosoudkyně se Ústavní soud ztotožnil výše v bodě 43, nicméně tato výhrada nemůže způsobit nezákonnost či neústavnost jinak plně přesvědčivého a dostatečně odůvodněného rozhodnutí městského soudu.

V. Shrnutí

48. Závěrem Ústavní soud shrnuje, že **postup odvolacího soudu podle ustanovení § 262 trestního řádu (přikázání věci jinému samosoudci) je možné považovat za ústavně konformní a souladný s právem na zákonného soudce pouze tehdy, jestliže je tento krok odůvodněn vysokou pravděpodobností, že v případě ponechání věci původnímu soudci tento nebude schopen ukončit řízení způsobem, jenž by mohl odvolací soud přijmout či schválit; může se jednat např. i o opakované nerespektování závazných pokynů odvolacího soudu. Je nezbytné, aby v takovémto**

případě zrušující rozhodnutí odvolacího soudu vždy obsahovalo konkrétní výhrady k rozhodnutím soudu prvního stupně. Odvolací soud může zavázat soud prvního stupně, aby se vypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, odstranil nejasnosti nebo neúplnosti svých skutkových zjištění, případně aby některé důkazy zopakoval nebo provedl další důkazy, dostojí-li však rozhodnutí soudu prvního stupně těmto požadavkům, nemůže ho odvolací soud zrušit pouze z důvodu, aby prosadil své hodnocení takto provedených důkazů a z něho plynoucí závěry ohledně skutkových zjištění. Pokud má odvolací soud jiný pohled na skutková zjištění než soud prvního stupně, není totiž oprávněn sám vytvářet závěry o skutkovém stavu věci a nahrazovat tak hlavní líčení.

49. O porušení ústavně zaručených základních práv a svobod stěžovatele by též mohlo jít v případech, jestliže by rozhodování odvolacího soudu bylo projevem libovůle, kdyby odvolací soud svůj závěr o nutnosti postupu podle § 262 trestního řádu náležitě neodůvodnil nebo jestliže by takový závěr spočíval na důvodech evidentně nepřipadných.

50. Žádné takové pochybení však v případě posuzovaného rozhodnutí městského soudu Ústavní soud neshledal. Odvolací soud konstatoval opakovanou chybu soudu nalézacího v tom, že deformoval důkazy a některé z nich při posuzování věci úplně opomněl. S ohledem na to, že to z velké části nalézací soud učinil již při prvním projednání věci a odvolací soud mu to již jedenkrát vytkl, avšak nalézací soud ani podruhé k těmto výtkám nepřihlédl a řádně nepostupoval, bylo poměrně zřejmé, že v případě ponechání věci původní soudkyni nebude moci její postup odvolací soud přijmout pro vážná pochybení při hodnocení důkazů, spočívající v nezohlednění některých důkazů a v deformaci interpretace jiných důkazů.

51. Vzhledem k tomu, že výrokem usnesení městského soudu, kterým bylo nařízeno projednání a rozhodnutí dané trestní věci jiným samosoudcem, nedošlo k porušení základních práv stěžovatelů, Ústavní soud projednávané ústavní stížnosti mimo ústní jednání zamítl podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu. Z důvodu, že stěžovatelka navrhla, aby Ústavní soud rozhodl o odkladném účinku, s ohledem na celkovou délku soudního řízení ve věci, i s přihlédnutím k tomu, že již bylo obvodním soudem nařízeno jednání (viz bod 14), rozhodl Ústavní soud ve věci bezodkladně. Tím se stal bezpředmětným návrh stěžovatelky, aby Ústavní soud přistoupil k odkladu vykonatelnosti napadeného usnesení.

52. Závěrem Ústavní soud zdůrazňuje, že tímto nálezem nijak nehodnotí právní úvahy či názory, které v usnesení, proti němuž směřovala ústavní stížnost, vyslovil odvolací soud k věci samé. Takovéto hodnocení Ústavnímu soudu v dané fázi trestního řízení a s ohledem na předmět řízení před Ústavním soudem nenáleželo.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 13. dubna 2017

Kateřina Šimáčková
předsedkyně senátu